

รายงานผลการดำเนินโครงการ
แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่ระดับภาค ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (ไตรมาสที่ 4)

1. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.....
2. รายชื่อผู้ประสานงาน นายวิชัย นະสุวรรณโน ตำแหน่ง ผู้อำนวยการภาคเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
เบอร์โทรศัพท์081-7201708.....
3. ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ข้อมูล ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2564).....

ชื่อโครงการ	พื้นที่ดำเนินการ	งบประมาณที่ได้รับ จัดสรร (บาท)	ผลการเบิกจ่าย		ก่อนนี้ (เบิกจ่าย+ใบสั่งซื้อ (PO))		รายชื่อและ เบอร์โทรผู้ประสานงาน
			งบประมาณ (บาท)	ร้อยละ	งบประมาณ (บาท)	ร้อยละ	
โครงการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำ ชุมชนภาคเหนือ ในการขับเคลื่อน แผนพัฒนาระดับพื้นที่สู่ชุมชนเข้มแข็ง (ระยะที่ 2)	1,335 ตำบล 12,850 คน 17 จังหวัด	กรอบงบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรร จำนวน 17,373,200 แบ่งเป็น 1)งบอนุมัติบริหาร จัดการโครงการ จำนวน 1,737,320 บาท	15,635,880	100	-	-	นายเจน อมรพงษ์พันธุ์ โทร. 094-9166359 นส.วิชราภรณ์ จันทร์ขำ โทร. 081-8828825 นายชุมพล กันทะมูล โทร. 087-2246878

		(10 เปอร์เซ็นต์ ของงบอนุมัติ จัดสรร งบประมาณ โครงการ) 2)งบอนุมัติ อุดหนุนระดับ พื้นที่ จำนวน 15,635,880 บาท					
--	--	---	--	--	--	--	--

4. ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานภาคเหนือ มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานสนับสนุนเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน โดยกำหนดแนวทางหลักเกณฑ์ งบประมาณในการสนับสนุนพื้นที่ตั้งแต่ระดับตำบล/เมือง จังหวัด ภาค โดยยึดหลักการดำเนินงานสำคัญ คือ การพัฒนาโดยชุมชนเป็นแกนหลัก (Community – Driven Development) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ภายใต้ภารกิจตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันฯ ภารกิจตามนโยบายของรัฐบาล และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกรอบทิศทางสำคัญตามนโยบายระดับประเทศ ได้แก่ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ : 4) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ : 15) พลังทางสังคม ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ภายใต้แผนพัฒนาภาคและแผนงานหลัก ยุทธศาสตร์ภาคเหนือ : 4) พัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้ไขปัญหาความยากจน พัฒนาระบบดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ยกกระดับทักษะฝีมือแรงงานภาคบริการ แผนงานหลัก : 13) ยกกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตคนยากจนภาคเหนือ

ขบวนองค์กรชุมชนเป็นกลไกที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เกิดความเข้มแข็งจากฐานของชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาระดับการทำงานให้ขบวนองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของปัญหาสามารถลุกขึ้นมาเป็นกลไกหลักและประสานความร่วมมือกับท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นั้น มีความจำเป็นต้องใช้

เครื่องมือในการเชื่อมโยงการทำงานโดยการจัดทำแผนชีวิตของชุมชนท้องถิ่น แล้วขยายออกไปบูรณาการกับหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด และในระดับภาคเหนือ เพื่อสนับสนุนให้ขบวนองค์กรชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกับภาครัฐและเอกชนในทุกระดับ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศและนโยบายของรัฐใหม่ๆ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นต้น ให้สามารถพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างสมดุล ดังนั้น “ผู้นำยุทธศาสตร์ หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง” จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถในการจัดทำแผน การเชื่อมโยงบูรณาการแผนพัฒนากับหน่วยงานทุกระดับเพื่อเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง ยั่งยืนต่อไป

ในปีงบประมาณ 2564 สำนักงานภาคเหนือ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนตามโครงการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือ ปีงบประมาณ 2564 มีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาศักยภาพให้ผู้นำชุมชนและขบวนชุมชนภาคเหนือ สามารถจัดการตนเอง เกิดการฉีกพลังทุกภาคส่วนในภาคเหนือ โดยการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของ การพัฒนาตามแนวทาง “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” รวมถึงสนับสนุนศักยภาพผู้นำชุมชนและองค์กรชุมชนมุ่งสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ (1) เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และมีขีดความสามารถในการจัดทำแผนชีวิตชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (2) เพื่อพัฒนาให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือสามารถนำแผนของชุมชนท้องถิ่นบูรณาการกับหน่วยงานราชการและภาคีที่เกี่ยวข้อง ในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด และระดับภาคพื้นที่เป้าหมายครอบคลุม แกนนำในขบวนองค์กรชุมชน ในพื้นที่ภาคเหนือ 1,070 ตำบล 17 จังหวัด มีความสามารถในการจัดทำแผนชีวิตชุมชนร่วมกับท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ผลการดำเนินงานที่สำคัญ

1. จัดตั้งกลไกการบริหารจัดการโครงการ ซึ่งมีกลไกในการบริหารโครงการระดับภาค เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการร่วม และเกิดการทำงานร่วมกับขบวนองค์กรชุมชนและภาคีในพื้นที่สู่การเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานทุกประเด็นงานทั้งในระดับตำบล จังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาค
2. การสนับสนุนโครงการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชน และได้รับการอนุมัติโครงการและงบประมาณจากผู้อำนวยการสถาบันฯ จำนวนทั้งสิ้น 18 โครงการ
3. เกิดการพัฒนาเนื้อหา หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำ 17 จังหวัด พร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพผู้นำท่ามกลางการปฏิบัติการในพื้นที่ workshop ควบคู่กับการทำความเข้าใจพัฒนาความรู้ ทักษะใหม่ ๆ ที่เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง พร้อมปฏิบัติการทั้ง 17 จังหวัด

4. ขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพในรูปแบบ Training Of Trainer ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ก่อนการพัฒนาศักยภาพผู้นำปี64 เน้นเนื้อหา การถอดบทเรียนเพื่อการพัฒนาโดยใช้เครื่อง AAR , CIPP Model , Window of Success เพื่อใช้วิเคราะห์การดำเนินงานการพัฒนาเพื่อป้องกันการผิดพลาด การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ วงจรการจัดการความรู้ การเปลี่ยนกระบวนทัศน์การถอดองค์ความรู้เพื่อการพัฒนา

การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และมีขีดความสามารถในการจัดทำแผนชีวิตชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในภาคเหนือสามารถนำแผนของชุมชนท้องถิ่นบูรณาการกับหน่วยงานราชการและภาคีที่เกี่ยวข้อง ในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด และระดับภาค รวมทั้ง การจัดทำแผนชีวิตชุมชนร่วมกับท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนการพัฒนาศักยภาพพัฒนาข้อเสนอการพัฒนาระบบการจัดการตำบลเข้มแข็ง สนับสนุนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ สรุปสาระสำคัญที่ผลการดำเนินงานที่เห็นการพัฒนาศักยภาพและการสร้างกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

- ผู้นำได้เรียนรู้แนวคิด “ชุมชนเข้มแข็ง” เป็นแนวคิดที่ถูกต้อง ทั้งระดับอุดมคติและรูปธรรมการพัฒนาประเทศ เป็นการให้คุณค่าความสำคัญที่ฐานรากของสังคม ทิศทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนา “ชุมชนเข้มแข็ง” อย่างชัดเจน มีระบุอยู่ในรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และมีความพยายามส่งเสริมการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งมาโดยตลอด แต่ยังไม่ถึงระดับที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งอย่างเป็นรูปธรรมทั่วถึง และยั่งยืน ที่ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้ ทั้งด้านข้อมูล แผน การบริหารจัดการ การขับเคลื่อนการพัฒนาและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างดี ชุมชนมีเศรษฐกิจที่ดี คุณภาพชีวิตดี สิ่งแวดล้อมดี อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และมีภูมิต้านทานต่อปัจจัยภายนอกที่มากระทบ แต่ชุมชนจะเข้มแข็งเองโดยลำพังไม่ได้ เพราะชุมชนเป็นส่วนย่อยของสังคม ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพผู้นำได้พัฒนาวิธีคิด
- การวิเคราะห์การจัดทำแผนพัฒนาตำบลจึงเป็นเครื่องมือสำคัญการประสานความร่วมมือ ประกอบด้วย (1) กลไกการบริหารราชการส่วนภูมิภาค (ท้องถิ่น) (2) กลไกการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (3) กลไกภาคประชาชน และ (4) หน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ตำบล
- สร้างกระบวนการเรียนรู้ระบบการจัดการตำบล จังหวัดเข้มแข็ง ไม่ใช่ระบบบริหารจัดการเดี่ยวของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารราชการส่วนภูมิภาคหรือการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แต่ควรเป็นระบบการจัดการแบบหุ้นส่วน ซึ่งสอดคล้องกับโลกความจริงและพัฒนาการของประเทศที่กำลังก้าวไประบบการบริหารจัดการแบบหุ้นส่วน คือ ระบบการจัดการสาธารณะ ที่องค์กรภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงจะทำให้เกิดการดำเนินงานเชิงบูรณาการในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นการออกแบบการพัฒนาศักยภาพจึงให้สอดคล้องกับความต้องการและนำไปสู่การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาของพื้นที่เป็นสำคัญโดยเน้น การสร้างพื้นที่รูปธรรมและการจัดการความรู้ ซึ่งทางคณะจังหวัดจะมีการพัฒนาเนื้อหา หลักสูตร เครื่องมือ การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และมีขีดความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการกำหนดประเด็นร่วมในการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนนำแผน

ของชุมชนท้องถิ่นบูรณาการกับหน่วยงานราชการและภาคีที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ เช่น การแก้ปัญหาฝุ่นควัน เศรษฐกิจฐานราก ความมั่นคงทางอาหาร การรองรับสังคมสูงวัย การแก้ปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย สวัสดิการถ้วนหน้า การจัดการน้ำ พลังงานชุมชน เกษตรอินอินทรีย์ เป็นต้น

ผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมและผู้ได้รับผลประโยชน์

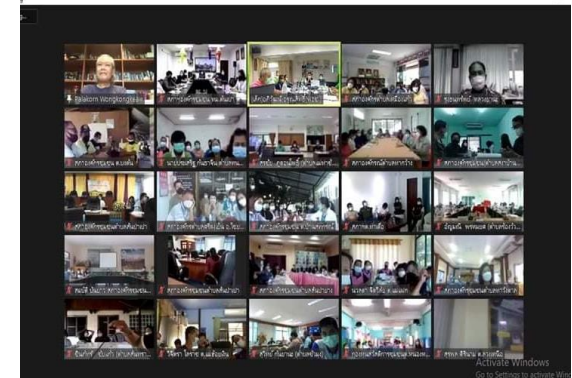
เนื่องจากสถานการณ์การขับเคลื่อนการดำเนินงานของคณะทำงานพัฒนาศักยภาพผู้นำระดับภาคและระดับจังหวัด ได้ประสบกับภาวะสถานการณ์โรคระบาดของไวรัสโควิด 19 ทำให้คณะทำงานได้มีการปรับเปลี่ยนการทำงาน เกิดการวางแผนการทำงานร่วมกันระหว่างคณะทำงานพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคเหนือและคณะทำงานพัฒนาศักยภาพจังหวัด (17 จังหวัด) ทั้งในการดำเนินการแบบการประชุมออนไลน์ผ่านระบบ ZOOM MEETING และการประชุมแบบ On ground โดยดำเนินการตามมาตรการเงื่อนไขของ สบค.จังหวัดแต่ละจังหวัด ซึ่งสามารถประมวลผลการดำเนินงานที่สำคัญ ที่สร้าง เกิดกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการ และ พัฒนาหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำ 17 จังหวัด พร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพผู้นำท่ามกลางการ

ปฏิบัติการในพื้นที่ workshop ควบคู่กับการทำความเข้าใจพัฒนาความรู้ ทักษะใหม่ ๆ ที่เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อนำไปสู่การวางแผนปฏิบัติการ ระดับตำบล และจังหวัด

1. การพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนและจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพแกนนำในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่สู่ชุมชนเข้มแข็งระดับจังหวัด

จังหวัดเชียงใหม่ : จัดเวทีพัฒนาผู้นำองค์กรชุมชน คนเชียงใหม่ด้วยวิถีใหม่แบบ “New Normal” เวทีพัฒนาเชิงพื้นที่ ในรูปแบบออนไลน์ที่กระจายไป 208 จุด มีผู้เข้าร่วมอบรมกว่า 1,200 คน และจำนวนจุดออนไลน์ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร้อยละ 60 ผู้เข้าร่วมอบรมได้เรียนรู้ เนื้อหา วิธีการเคลื่อนงานที่เกี่ยวข้อง ใน 3 ประเด็นหลัก

- เรียนรู้นโยบายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชน การแก้ไขปัญหาฝุ่นควันด้วยคลิปวิดีโอ “10 เรื่องต้องรู้ ผู้ไผ่ด้วยไฟ” การทำงานร่วมระหว่างสภามหาใจและสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล ยกกระดับให้พื้นที่เป็นกลไกขับเคลื่อน สร้างเครือข่าย และแผนการสร้างความสำเร็จร่วมกับอปท.
- การจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ นโยบายหลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด แนวทางการเขียนแผนพัฒนาและโครงการฯ
- สถานการณ์สำคัญและการจัดทำแผนพัฒนาที่ยั่งยืน ทิศทางนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้อง ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ การเชื่อมโยงประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (BCG โมเดล) การเคลื่อนงานในพื้นที่ ทิศทางการพัฒนาภาคเหนือ ข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางการขับเคลื่อนในอนาคต

จังหวัดตาก : การอบรม TOT การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบ Zoom การพัฒนาศักยภาพผู้นำ การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่และการเชื่อมโยงแผนพัฒนา กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม นักวิทยากรจัดกระบวนการเรียนรู้จังหวัดตาก คณะทำงานโซนอำเภอ ผู้นำระดับตำบล ระดับอำเภอ อุ่มผาง แม่ระมาด พบพระ แม่สอดเน้นเนื้อหาหลัก เรียนรู้ขั้นตอนการใช้ระบบ Zoom เป็นเครื่องมือนำการจัดกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพผู้นำ การเรียนรู้หลักสูตรปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้นำและการวางแผนปฏิบัติรูปแบบการจัดเวทีพัฒนาศักยภาพ

จังหวัดแพร่ : อบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำตำบลยุทธศาสตร์และตำบลเข้มแข็ง ผ่านระบบ Zoom โดยมีเนื้อหาที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หลักสูตรการพัฒนาความคิดเชิงอุดมการณ์และการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเพื่อออกแบบขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่น หลักสูตรการเชื่อมโยงพลังทางสังคม การใช้เครื่องมือประชุมแบบออนไลน์ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ และขีดความสามารถในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนเท่าทันสถานการณ์เปลี่ยนแปลงในประเด็นที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และสามารถจัดทำแผน โครงการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

เครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดแพร่จัดเวทีอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำแบบ Hybrid ผสมระหว่าง on line และ on ground ในพื้นที่เป้าหมาย 15 ตำบล 150 คน โดยกระจายจุดถ่ายทอดการอบรมในระดับอำเภอและตำบล 15 จุด มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบการบรรยายเรื่อง สถานการณ์และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดแพร่, ทิศทางแผนฉบับที่ 13, ฝึกปฏิบัติการจัดทำแผนพัฒนาตำบลและให้มีการนำเสนอผ่านระบบ ZOOM พร้อมทั้งเรียนรู้การใช้เครื่องมือ IT ในแต่ละจุด

จังหวัดลำปาง : "พัฒนาผู้นำองค์กรชุมชน คนลำปาง สู่อการพัฒนาแบบ New Normal" ในการอบรมในครั้งนี้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้ ที่มา ความสำคัญ จังหวะก้าวของการพัฒนาศักยภาพที่มีการขับเคลื่อนเป็นปีที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน/การพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ทิศทางการพัฒนาของภาคเหนือ รวมถึงแนวทางการขับเคลื่อนในอนาคต โดยนายพลการ วงศ์กองแก้ว ที่ปรึกษาสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ , นโยบาย หลักเกณฑ์ วิธีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดปี 66-70 , การวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ รวมถึงการฝึกการจัดทำแผนพัฒนา อีกทั้งยังมีการแบ่งกลุ่มย่อยให้ที่เลี้ยงในแต่ละตำบลได้มีการกระตุ้นการทำแผนพัฒนาในตำบลให้ครอบคลุม มีผู้เข้าร่วมกระจายทั้งจังหวัด 278 จุด มีผู้ลงทะเบียนออนไลน์แล้ว 873 คน

จังหวัดสุโขทัย : เวที TOT การพัฒนาศักยภาพผู้นำ การใช้ระบบสื่อสารผ่านระบบ ZOOM จำนวน 24 ตำบล การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่และการเชื่อมโยงแผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัย ณ ห้องประชุมโรงแรมเทเซอร์ แอนสปาสุโขทัย ตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เนื้อหาการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้เครื่องมือ การพัฒนาศักยภาพผู้นำในการจัดทำแผนชุมชน -เรียนรู้ เข้าใจ แนวทางการพัฒนาข้อเสนอทางนโยบาย -เรียนรู้ เข้าใจการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าในการพัฒนาและความสำคัญต่อการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่พร้อมกับฝึกปฏิบัติการแบ่งกลุ่มย่อยในการจัดทำแผนชุมชน โดย นางสาวสุวิมล มีแสง ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานภาคเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)พอช. และ ดร.พิมประไพ ขาวขำ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร สรุปประมวลผล ร่วมกำหนดทิศทางแนวทางการกระบวนการทำงานมุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็งจังหวัดสุโขทัย พร้อมแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมในการปฏิบัติการชุมชน โดย นางวิไลภรณ์ แจ่มจันทร์

จังหวัดพะเยา : เวทีสุดท้ายงานพัฒนาศักยภาพผู้นำฯ ผสานความร่วมมือระหว่าง เครือข่ายสร้างบ้านแปงเมือง, กศน.พะเยา , พอช.ภาคเหนือ ร่วมจัดเวทีพัฒนาศักยภาพผู้นำ ที่ ต.แม่ลาว อ.เชียงคำ 4 ตำบล รวม 40 คน ในเวทีมีการเรียนรู้สถานการณ์และนโยบายที่เกี่ยวข้อง, กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ,การทำแผน, การนำเสนอโครงการโดยใช้ One Page ,ทักษะการสื่อสาร

จังหวัดเชียงราย : อบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำฯกลุ่มตำบลเข้มแข็ง

5 อำเภอ 32 ตำบล 280 คน ผ่านระบบ ZOOM โดยมีวิทยากร คุณพลากร วงศ์ทองแก้ว ประธานคณะทำงานพัฒนาผู้นำภาคเหนือ มาให้ความรู้เรื่องสถานการณ์สำคัญ และการจัดทำแผนพัฒนาที่ยั่งยืน การเชื่อมโยงแผนตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด แนวทางการวางแผน ข้อเสนอเพื่อเป็นแนวทางการขับเคลื่อนในอนาคต ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้เรื่องกระบวนการทำแผนงานและโครงการ วิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) เพื่อนำไปสู่การจัดทำโครงการ มีการแบ่งกลุ่มย่อยเป็นรายอำเภอเพื่อทบทวนเป้าหมายร่วมและปฏิบัติการวิเคราะห์แผนสู่การพัฒนาเป็นชุดโครงการ พร้อม

ฝึกนำเสนอแบบออนไลน์ ทั้งนี้ผู้นำแต่ละอำเภอสามารถจัดทำแผนพัฒนาได้และมีแนวทางในการนำเครื่องมือไปใช้ในการขยายผลต่อ

จังหวัดกำแพงเพชร : เวทีพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนพัฒนาลุ่มน้ำปิงตะวันตก อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ณ ห้องประชุมอุทยานแห่งชาติคลองลาน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร โดยเครือข่ายองค์กรชุมชนคนกำแพง เนื้อหา รู้จัก เข้าใจ กฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ / ใครทำอะไรในกฎหมายน้ำ รู้จักสภาองค์กรชุมชน ตาม พรบ.สภาองค์กรชุมชน ปี 2551 โดย นายอนันต์จันทราภิรมย์ เป้าหมายร่วม “ความมั่นคงทางอาหาร” กับการผลักดันแผนพัฒนาแหล่งน้ำ / ประเด็นปัญหาร่วมจังหวัดกำแพงเพชร โดย นายหนูเวียง นวลพุ่ม คณะกรรมการลุ่มน้ำปิงตอนล่าง แผนงาน โครงการ พื้นที่ต้นน้ำ โดย หัวหน้าอุทยานแห่งชาติคลองลาน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนการจัดเก็บน้ำ และสร้างป่าในครอบครัว โดยเครือข่ายโคกหนองนาจังหวัดกำแพงเพชร แบ่งกลุ่มรายตำบลปฏิบัติการระดับแผนชุมชนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม /แผนที่มือสายน้ำในตำบล (ชี้เป้า ชี้ปัญหา ชี้จุดพัฒนา ประเด็น ดิน น้ำ ป่า เศรษฐกิจ หรือ มากกว่า) ผู้แทนแต่ละตำบลนำเสนอ/พร้อมแลกเปลี่ยนเพิ่มเติม (ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ) โดยอุทยานแห่งชาติคลองลาน และ สกว. เพิ่มเติม แผนที่มือ กับการพัฒนา ทาบ แผนที่ทางอากาศ 1:4000 พัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

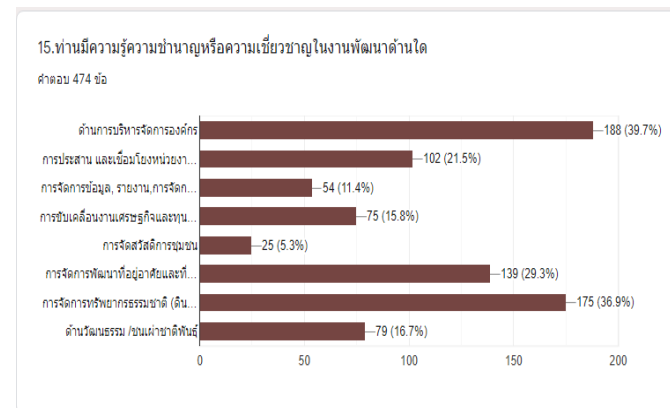
จังหวัดนครสวรรค์ : “พลังผู้นำชุมชนคนนครสวรรค์ : กับการจัดการและหนุนเสริมบทบาทชุมชนสู้โควิด19” ดำเนินการประชุมวางแผนงานพัฒนาศักยภาพผู้นำ จ.นครสวรรค์ และ Zoom ร่วมกับผู้นำพื้นที่ และแกนนำเครือข่ายกลุ่มจังหวัดเหนือล่าง 2 ท่ามกลางสถานการณ์โควิด19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาระผูกพันของการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพผู้นำ มากกว่า 1 เดือน ตามมาตรการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสฯ แล้ว “คนนครสวรรค์จะอยู่รอดอย่างไร ในสถานการณ์โควิด19”

การปรับตัวของหลักสูตรงานพัฒนาศักยภาพผู้นำ ขับเคลื่อนโดยการบูรณาการภารกิจ เครื่องมือ ทรัพยากร สนับสนุนบทบาทของภาคีเครือข่ายในจังหวัดต่อปัญหาาระบบสุขภาพเป็นลำดับแรก ก่อนจะพัฒนาหลักสูตรในเรื่องเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางอาหาร ที่อยู่อาศัย ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม คณะทำงานพัฒนาศักยภาพ จ.นครสวรรค์ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่พร้อมร่วมแก้ไขปัญหาวิกฤตในพื้นที่ หนุนเสริมพลังชุมชน ควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาด สู้โควิด19 และจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับตำบล การทำให้ชุมชนคนนครสวรรค์เกิดพลังในการทำงาน เป็นข้อต่อสำคัญที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของบุคลากรทางการแพทย์ โดยใช้ศักยภาพผู้นำชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นทาง ด้วยระบบการดูแลผู้ติดเชื้อโควิด19 ที่บ้านและในชุมชน” (Home Isolation/ Community Isolation : HI/CI) ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญในการดูแลและติดตามผู้ติดเชื้อโควิด19

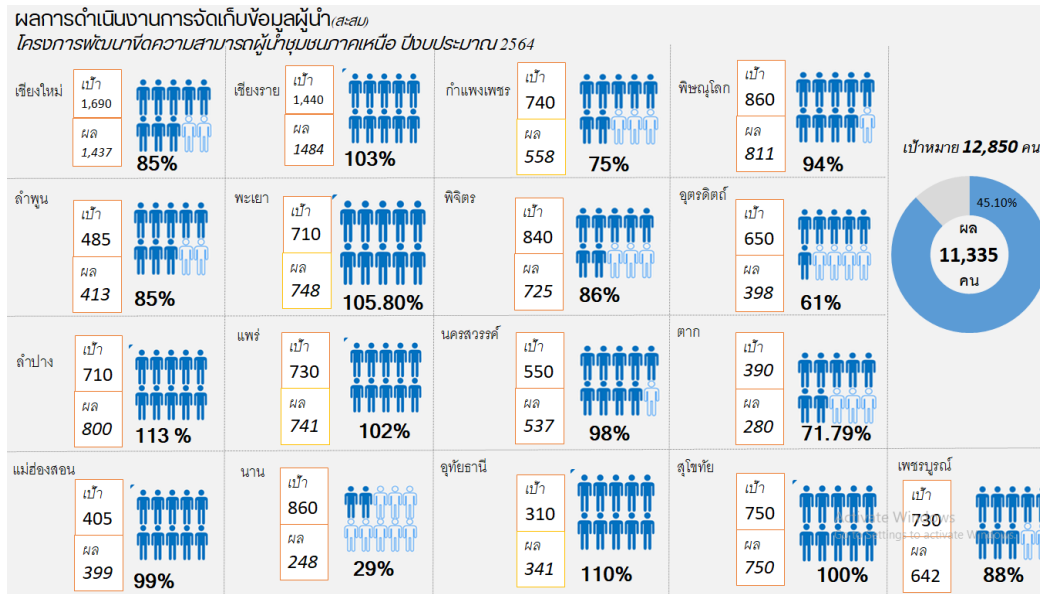
จัดเวทีแบบ Online เต็มพื้นที่ทั้งจังหวัด ร่วมกับสภาองค์กรชุมชนตำบล ท้องถิ่น รพ.สต. วัด โรงเรียน ชมรมต่างๆ โดยบูรณาการความร่วมมือวิทยากร อาทิ คปอ. นครสวรรค์ พอช.ภาคเหนือ สปสช. สสส. อบจ. สสจ. ท้องถิ่น เป็นต้น ร่วมเสวนาแบบถ่ายทอดสด FacebookLive

2.การออกแบบจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้นำชุมชน และความเชี่ยวชาญของผู้นำชุมชนในระดับจังหวัด

ได้มีการออกแบบระบบการเก็บข้อมูลผ่านระบบ On Line ที่ง่ายขึ้นและครอบคลุมเนื้อหาสามารถออกรายงานที่มีรายละเอียดสามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อการบริหารจัดการในอนาคต และจัดให้เป็นฐานเดียวกันกับการจัดเก็บข้อมูลของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

3. การจัดเก็บฐานข้อมูลผู้นำที่เข้าร่วมพัฒนาศักยภาพ ปี 2564 ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย 17 จังหวัด มีฐานข้อมูลรวมทั้งสิ้น 11,335 คน 1,070 ตำบล ได้มีการสร้างความเข้าใจร่วม และข้อตกลงร่วมในระดับจังหวัด ซึ่งในช่วงไตรมาส 3 ได้มีการพัฒนาเนื้อหา หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพผู้นำภาคเหนือ พร้อมกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพผู้นำท่ามกลางการปฏิบัติการในพื้นที่ Workshop ควบคู่กับการทำความเข้าใจพัฒนาความรู้ ทักษะใหม่ๆ ที่เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงปฏิบัติการในพื้นที่ 4 กลุ่มจังหวัด

4. การออกแบบและพัฒนาระบบการติดตามประเมินผล คณะทำงานฯ ได้มีการกำหนดแนวทางรูปแบบในการติดตามและประเมินผล โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ความสอดคล้อง (Relevance) ของเป้าหมายตามแผนที่กำหนด 2) ความก้าวหน้า (Progress) กิจกรรมที่กำหนดไว้ตามแผน โดยมีการติดตามผล (Monitoring) 3) ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตกับทรัพยากรที่ใช้ 4) ประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นการศึกษาถึงผลที่ได้รับ (Effect) และ 5) ผลลัพธ์และผลผลิต (Outcome and Output) เป็นการประเมินผลประโยชน์ที่เกิดจากการกิจกรรมที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการพัฒนาศักยภาพ และการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น

การพัฒนาศักยภาพให้ “ผู้นำยุทธศาสตร์ หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง” สามารถนำไปสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้ความเข้มแข็ง จึงมีความท้าทายในการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรฯ และสังเคราะห์บทเรียนที่เกิดจากใช้หลักสูตรการพัฒนาพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่สู่ชุมชนเข้มแข็ง เพื่อที่จะสามารถนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับ บริบทพื้นที่ภาคเหนือและสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงการยกระดับศักยภาพของกลุ่มขบวนองค์กรเครือข่ายชุมชน ภาคประชาสังคม ตลอดจนการสร้างคนรุ่นใหม่เข้าสู่ขบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสามารถ

ขับเคลื่อนงานพัฒนาในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรการพัฒนาพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่ที่ชุมชนเข้มแข็ง และเพื่อให้เกิดการทบทวน สรุปทบทวนการใช้หลักสูตรการพัฒนาพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่ที่ชุมชนเข้มแข็ง (ระยะที่ 2)

กรอบคิดและขอบเขตเนื้อหาในการประเมินผล อยู่บนฐานคิด การประเมินเชิงเรียนรู้แบบเสริมพลัง ไม่ใช่การจับผิด แต่เป็นการถอดบทเรียนเพื่อค้นหาเงื่อนไขปัจจัยที่เป็นต้นแบบการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่ที่ชุมชนเข้มแข็ง ใช้กระบวนการคิดแบบ Backward Study ผ่านขอบเขตเนื้อหา **4C1A** โดยมีกรอบกระบวนการคิดในการเรียนรู้ ติดตามและถอดบทเรียนแบบย้อนศร ดังนี้

- 1) Change เป็นแฟงพิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมในพื้นที่อย่างมีนัยที่สัมพันธ์กับอุดมคติ เป้าหมายและตัวชี้วัดของโครงการที่ "ว่าด้วย" การเปลี่ยนแปลงทางสังคม" โดยมีแนวคิด Social Function เชื่อมโยงกับนิยาม "ผู้นำการเปลี่ยนแปลง" ของโครงการฯหรือคณะทำงานโครงการฯ เป็นกรอบคิด
- 2) Agent เป็นการแฟงพิเคราะห์ผู้นำการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ บทบาทในบริบทการเปลี่ยนแปลง ผ่านแนวคิดการเป็นปัญญาชนจัดตั้ง (OI) และนิเวศความเป็นผู้นำ
- 3) Competency เป็นการถอดบทเรียนเพื่อวิเคราะห์สมรรถนะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงในมิติ ความรู้ วิธีคิด กลยุทธ์ และทักษะ ผ่านมุมมองทักษะในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะความเป็นผู้นำ
- 4) Curriculum เป็นการถอดบทเรียนเพื่อวิเคราะห์ตัวหลักสูตรตั้งแต่ แนวคิด เนื้อหา กระบวนการ เครื่องมือ และผลผลิต
- 5) Conditions and Factors การวิเคราะห์เงื่อนไข/ปัจจัยหนุนเสริมและอุปสรรคในพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่ที่ชุมชนเข้มแข็ง

กระบวนการดำเนินงานในการติดตามประเมินผล

- 1) การประชุมทีมคณะทำงานเพื่อกำหนดกรอบการติดตามประเมินและสังเคราะห์ และกำหนดแนวทางในการศึกษา รวบรวมเก็บข้อมูลเบื้องต้น
- 2) เสนอกรอบการติดตามประเมินและสังเคราะห์ และกำหนดแนวทางในการศึกษา รวบรวมเก็บข้อมูลเบื้องต้น ต่อคณะทำงานพัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรชุมชนภาคเหนือ ตลอดจนการกำหนดพื้นที่เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ในการติดตามและถอดบทเรียน
- 3) การประชุมคณะทำงานเพื่อออกแบบสร้างเครื่องมือการติดตามประเมินและสังเคราะห์ผลการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่ที่ชุมชนเข้มแข็ง ที่ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา โดยมีเครื่องมือ 3 ลักษณะ คือ 1. แบบสอบถาม 2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

- 4) การเข้าพื้นที่ปฏิบัติการเพื่อเรียนรู้ ติดตาม ประเมินและถอดบทเรียนผลการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนา
ระดับพื้นที่สู่ชุมชนเข้มแข็ง โดยมีวิธีการดังนี้
- 5) ใช้แบบสอบถามสำหรับทุกพื้นที่ ทุกหลักสูตร โดยใช้วิธีการ Online ผ่านช่องทาง Google form.
- 6) ใช้แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับพื้นที่เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์สำคัญ 3 พื้นที่ พื้นที่ละ 1 ครั้ง ที่สามารถเป็นต้นแบบได้ โดย
กระบวนการ Site Visite ผ่านการสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม กับผู้จัดกระบวนการเรียนรู้(หลักสูตร) ผู้เข้าร่วม (ผู้นำ) และภาคีเครือข่าย
ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่
- 7) ประชุมคณะทำงานเพื่อร่วมประมวลสังเคราะห์ข้อมูลและการเขียน เรียบเรียงเป็นร่างเอกสารรายงานผลการติดตามและถอดบทเรียน
- 8) นำเสนอรายงานเอกสารรายงานผลการติดตามและถอดบทเรียนพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนภาคเหนือในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่สู่
ชุมชนเข้มแข็ง (ระยะที่ 2) ต่อคณะทำงานพัฒนาศักยภาพผู้นำองค์กรชุมชนภาคเหนือ

5. การขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรกลางในระดับภาค

การขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพโดยหลักสูตรกลางและผสมผสานการเรียนรู้ผ่านระบบ On Line และ On Ground ดังนี้

- 1) เวทีพัฒนาศักยภาพการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ หลักสูตรการขับเคลื่อน
นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงการจัดทำแผนพัฒนา
พื้นที่(จังหวัด)
โดย ผศ.ดร.ภก.พงศ์เทพ สุธีรัฐฒติ ผ่านระบบ On Line มีผู้เข้าร่วมจำนวน
363 คน
- 2) เวทีพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนพัฒนาและการเชื่อมโยงแผนพัฒนา
จังหวัด กลุ่มจังหวัด หลักสูตรการพัฒนาศักยภาพการจัดทำแผนพัฒนาและ
การเชื่อมโยง
แผนพัฒนาจังหวัด กลุ่มจังหวัด โดย ผศ.ดร.เกษมศักดิ์ อุทัยชนะ
รองผู้อำนวยการอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

<p>Workshop การพัฒนาโครงการผู้นำภาคเหนือ</p> <p>วันที่ 27-28 มี.ย.2564 เวที Workshop การพัฒนาศักยภาพผู้นำขององค์กรชุมชนภาคเหนือในหลักสูตร การจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่และการเชื่อมโยงแผนพัฒนาจังหวัด และกลุ่มจังหวัด (Project Brief) โดยมี ผศ.ดร.เกษมศักดิ์ อุทัยชนะ รองผู้อำนวยการอุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ โดยมีตัวแทนผู้นำขององค์กรชุมชน 17 จังหวัด คณะทำงาน และเจ้าหน้าที่ พชช.เข้าร่วมเวที (On ground) 50 คน นอกจากนี้ยังมีผู้ร่วมลงทะเบียนเข้าเรียนออนไลน์ในระบบ Zoom อีก 467 คน โดยมีเนื้อหากระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญตลอดทั้งสองวันได้แก่ การเรียนรู้สู่ประเด็นสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 การวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า (Value chain) การใช้ข้อมูลเชิงสถิติเพื่อเพิ่มน้ำหนักและความสำคัญของปัญหา และการปฏิบัติการสร้างข้อเสนอโครงการเบื้องต้น หรือ Project Brief พร้อมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อคิดเห็นต่อการขับเคลื่อนต่อไปในอนาคต</p>	<p>การพัฒนาผู้นำรูปแบบ on-ground และ online ของ 17 ภาคเหนือ</p> <p>18 ก.ค.64 การขับเคลื่อนงานพื้นที่ อ.บ้านไร่ จ.สุโขธานี เชิญผู้นำตำบลมาร่วมเวที และการเว้นระยะห่างจากสังคม Social distancing 20 คน</p> <p>19 ก.ค.64 : Kick off งานพัฒนาศักยภาพผู้นำ จ.กำแพงเพชร 22 ตำบล 50 คน</p> <p>19 ก.ค.64 : จ.แพร่ จัดเวทีพัฒนาศักยภาพผู้นำหลักสูตรการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ตำบลแบบมีส่วนร่วม" โดยมีผู้เข้าร่วมจากกลางองค์กรชุมชนในพื้นที่รวมทั้งเขต 30 คน รวมถึงทีมพี่เลี้ยงระดับอำเภอ จำนวน 20 คน</p> <p>18 ก.ค.64 สาขางค์การชุมชนจังหวัดเชียงราย และ ทชช.ภาคเหนือ อบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำรุ่น 3-4 กลุ่มตำบลเข้มแข็ง โชน อ.แม่อาย และ อ.เวียงป่าเป้า ผ่านระบบ ZOOM รวม 9 ตำบล 90 คน</p>
	

ผ่านระบบ On Line และ On Ground และการถ่ายทอดสัญญาณทาง Facebook โดยมีผู้สนใจเข้าร่วมจำนวน 467 คน

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนในระดับจังหวัด

1. จัดทำข้อมูลตำบลในระดับจังหวัด(ตามแบบฟอร์ม) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และจัดกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพในระดับพื้นที่
2. จัดทำแผนงานขับเคลื่อนระดับจังหวัด โดยให้มีรายละเอียดสำคัญ ดังนี้ (1) เป้าหมายในการขับเคลื่อนระดับจังหวัด (2) เป้าหมาย และกระบวนการในการขับเคลื่อนระดับพื้นที่ตำบล 3 กลุ่มพื้นที่ (1.ตำบลยุทธศาสตร์ 2.ตำบลเข้มข้น 3.ตำบลใหม่) และ (3) รายละเอียดกิจกรรม และงบประมาณ ระดับพื้นที่ตำบล 3 กลุ่มพื้นที่ (1.ตำบลยุทธศาสตร์ 2.ตำบลเข้มข้น 3.ตำบลใหม่)
3. ระบบบริหารจัดการและโครงการ
4. ระบบการบริหารจัดการงบประมาณ
5. ระบบการติดตามประเมินผล

ขอบเขตเนื้อหาสาระการพัฒนาหลักสูตร

เนื้อหาสาระหลักของหลักสูตร มุ่งเน้นไปที่กระบวนการ “ขับเคลื่อนแผนพัฒนาระดับพื้นที่สู่ชุมชนเข้มแข็ง” แบบบูรณาการและสร้างการมีส่วนร่วม โดยคาดหวังให้เกิด (1) ความรู้ ความเข้าใจ (2) ทักษะที่ตีร่วมกัน และ (3) สมรรถนะของผู้ร่วม จนถึงการเป็นผู้เอื้ออำนวยกระบวนการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่น ภายใต้โปรแกรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระหลัก ๆ ดังนี้

1. วิธีคิด ทักษะ (Attitude)

- *การรู้จักตน* (Self awareness) คือ การเข้าใจความรู้สึกของตนเอง และจุดมุ่งหมายของชีวิตทั้งระยะสั้นและระยะยาว ตลอดจนการรู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเองอย่างไม่ลำเอียงเข้าข้างตนเอง การรู้จักตนเองจึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้จากด้านในเพื่อความเข้าใจผู้อื่นและสังคมภายนอก เปิดใจรับฟังความคิด ความเชื่อของผู้อื่นได้โดยง่าย ไม่ยึดติดในความคิดของตัวเองเท่านั้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่เชื่อมประสานความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้เข้ามาร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สังคมได้อย่างมีพลัง

- **การคิดเชิงระบบ (Systems thinking)** คือ วิธีคิดเพื่อการจัดการกับเรื่องราว สถานการณ์หรือโจทย์ที่สลับซับซ้อน และหาคำตอบไม่ได้หรือไม่ชัดเจน การคิดเชิงระบบเป็นการคิดที่จะเข้ามาช่วยให้มองเห็นภาพทั้งหมดของระบบที่ซับซ้อน และสามารถเชื่อมโยงส่วนต่างๆเข้าด้วยกันได้ จนเกิดเป็นความคิดแบบองค์รวม และเกิดความคิดที่แปลกใหม่ขึ้นมา ซึ่งการคิดเชิงระบบจะมีระเบียบวิธี เพื่อให้ได้คำตอบออกมา การคิดเชิงระบบ จะช่วยให้เห็นภาพใหญ่ของระบบการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และสามารถวิเคราะห์นโยบาย วิเคราะห์ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างลึกซึ้งรอบด้าน มองเห็นจุดสำคัญหรือปัจจัยเงื่อนไขในการขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมาจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

- **การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking)** คือ ความสามารถในการหาวิธีการหรือทางเลือกที่ดีที่สุด ท่ามกลางสถานการณ์ที่อาจมีอุปสรรคและความไม่แน่นอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ การคิดเชิงกลยุทธ์จะทำให้เราเป็นนักคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinker) เพื่อจะได้ใช้ประกอบกับความรู้ที่มี คิดหาทางแก้ไขปัญหา และหาแนวทางที่ดีที่สุด สำหรับการขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่น สักคมต่อไป

2. การปฏิบัติ (Practice)

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะหรือทักษะสำคัญ ๆ (Skill) ในการเป็นนักขับเคลื่อนเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงสังคมแบบมีส่วนร่วมที่ดี โดยเฉพาะทักษะในการทำหน้าที่ผู้เอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนา และ สมรรถนะ 6 นัก ที่ควรประกอบด้วยดังนี้ นักประสาน นักจัดการ นักความรู้(วิชาการ) นักยุทธศาสตร์ นักขับเคลื่อนปฏิบัติการ และนักสื่อสาร ทั้งนี้บุคคลคนหนึ่งอาจมีหลายสมรรถนะในตัวเองก็ได้

กระบวนการพัฒนาศักยภาพ

1. แนวคิดสำคัญในการออกแบบ

กระบวนการพัฒนาศักยภาพตามโครงการนี้ เป็นการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่มีความจำเพาะ ต่างจากหลักสูตรฝึกอบรมทั่วไป โดยมีฐานคิดที่เชื่อว่าคนทุกคนล้วนมีศักยภาพ คือ มีความรู้ ความคิด และประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน ดังนั้นกระบวนการพัฒนาศักยภาพเน้นการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ด้วยการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของผู้ร่วม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและสกัดความรู้จากการปฏิบัติจริงที่เป็นความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) แล้วนำมาตรวจสอบกับความรู้เชิงทฤษฎีสังเคราะห์ให้ได้เป็นความรู้ใหม่ ที่เป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) คือ มีความชัดเจน เป็นรูปธรรมสามารถสื่อสารเผยแพร่ต่อไปได้ กระบวนการพัฒนาศักยภาพตามโครงการนี้ จึงใช้ “การจัดการความรู้” เป็นเครื่องมือหลัก

2. แนวทางและโครงสร้างหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพ

การพัฒนาหลักสูตรส่วนระดับภาค จังหวัด ข้อควรพิจารณาในการออกแบบการพัฒนาศักยภาพ ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้

1. การเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
2. การวิเคราะห์พื้นที่ ค้นหาประเด็นหลัก/ค่านัดสำคัญ ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่
3. การพัฒนาศักยภาพผู้นำกับการสร้างนวัตกรรมชุมชน/สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. การออกแบบหลักสูตร เนื้อหา กระบวนการ และตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาได้จริง
5. การเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาพื้นที่ตำบล จังหวัด ภาค

2.1 หลักสูตรระดับภาค

Module 1 : เรียนรู้ เข้าใจ การจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน(SDGs) เพื่อการเข้าใจกลไกการจัดทำแผนงานและเชื่อมกับแผนพัฒนาจังหวัด ภาค ประเทศ และสากล และเป็นการปูพื้นฐานความรู้สถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงผลกระทบ ของความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการพัฒนาสังคมไทย โดยมีกระบวนการเนื้อหาดังต่อไปนี้

- จับกระแสการพัฒนาวิกฤตการณ์และโครงสร้างสังคมไทยกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน(SDGs)
- หลักการวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญในจัดทำแผนภาคประชาชน และการเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ จังหวัด กลุ่มจังหวัด ภาค
- แนวคิด หลักการสำคัญต่อการพัฒนาเพื่อการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น

Module 2 : บทบาทผู้นำ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงของสังคมและการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ มีกระบวนการและเนื้อหาที่เกี่ยวกับการพัฒนาเป็นผู้นำยุคใหม่ที่เป็นนักสร้างการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนสังคม ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงการพัฒนา การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ รวมถึงศิลปะเทคนิคสำคัญต่อการออกแบบการทำงาน การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ตลอดจนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โดยมีกระบวนการเนื้อหาดังต่อไปนี้

- แนวคิด กระบวนการ เครื่องมือสำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ
- เทคนิคการวิเคราะห์พื้นที่ ข้อมูลเพื่อการพัฒนา และการวิเคราะห์ขบวนการผู้คน กลุ่มองค์กรเครือข่ายการวิเคราะห์ คน กลุ่ม องค์กรเครือข่าย ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) เพื่อการออกแบบการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

- ศิลปะแห่งการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ และการคิดเชิงระบบ

2.2 หลักสูตรระดับพื้นที่ (ตำบล อำเภอ จังหวัด)

การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาระดับจังหวัด เน้นการออกแบบให้สอดคล้องกับความต้องการและนำไปสู่การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาของพื้นที่เป็นสำคัญโดยเน้น การสร้างพื้นที่รูปธรรม และการจัดการความรู้ มีเนื้อหาและกระบวนการที่สร้างการเรียนรู้ ปฏิบัติการได้จริง รวมถึงศึกษากลยุทธ์ การวางแผน การบริหารจัดการ และการจัดการความรู้ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้และเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานให้กับตนเองและองค์กร ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับพื้นที่ รวมทั้ง เป็นการต่อยอดความรู้จากการปฏิบัติมาเป็นแนวทางการวางแผนการทำงานที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนากับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่ ตำบล จังหวัดได้

- หลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติ รวมทั้งประเด็นร่วมสำคัญที่มาของการจัดทำหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพบนฐานความต้องการต่อยอดยกระดับการแก้ปัญหา เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (การขายสินค้าชุมชนออนไลน์ ผู้ประกอบการชุมชน ท่องเที่ยวโดยชุมชน ปลูกไม้เศรษฐกิจ), การแก้ปัญหาฝุ่นควันไฟป่า(สภาลมหายใจ), ความมั่นคงทางอาหาร, การแก้ไขปัญหาที่ดินในเขตป่า, การพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดิน (ผังชุมชน การใช้ประโยชน์ที่ดิน การออกแบบบ้านที่รองรับคนทุกวัย ช่างชุมชน), การรับมือภาวะโลกร้อน), พื้นที่วัฒนธรรมพิเศษ เป็นต้น
- การพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ชุมชนและการนำเสนอข้อมูลอย่างสร้างสรรค์และมีพลัง
- การสร้างพลังร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อสร้างกลไกในการพัฒนาในระดับพื้นที่กับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมกัน

5. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

- 5.1 การประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย (เป้าหมายร่วม/ยังมองงานแบบแยกส่วน) ยังขาดทีมวิชาการที่มีทักษะในการหนุนเสริมกระบวนการความคิดเชิงระบบ ในการทำแผนพัฒนายุทธศาสตร์และแนะนำวิธีการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน ในขณะที่การจัดทีมวิทยากรในระดับพื้นที่ยังขาดความเข้าใจเนื้อหาหลักสูตรการพัฒนา ศักยภาพผู้นำตั้งแต่ต้น แต่ได้แก้ไขโดยการจัดหาวิทยากรที่มาจากส่วนกลางที่มีความเข้าใจในโครงการและงานพัฒนา
- 5.2 ขาดวิทยากรและทีมงานที่มีทักษะ ความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนา ยุทธศาสตร์จังหวัด ครอบคลุม 17 จังหวัด และยังไม่สามารถเชื่อมโยงแผนงานกับหน่วยงาน ซึ่งมีความจำเป็นต้องทำการสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง
- 5.3 ผู้นำคนรุ่นใหม่ยังเข้าร่วมกระบวนการจำนวนน้อย และไม่ต่อเนื่อง ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจและหาจุดร่วมในแนวคิดการพัฒนาร่วมกัน เป็นช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ การเก็บเกี่ยวข้าวโพด พริก กระเทียม ลำไย พืชเศรษฐกิจในพื้นที่
- 5.4 ข้อจำกัดเรื่องเวลา และเงื่อนไขการรายงานผล การจัดการความรู้ระดับพื้นที่ และมีพื้นที่ขยายผลใหม่ จึงมีข้อจำกัดในการส่งต่อกระบวนการ ความเข้าใจ กระบวนการ และจุดมุ่งหมายในการดำเนินงาน รวมทั้งการประมวลข้อสรุปที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้พัฒนามาสู่การสรุปบทเรียนและการจัดทำรายงาน
- 5.5 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองท้องถิ่น การครบวาระของผู้บริหารระดับท้องถิ่นและมีการรักษาการแทน รวมถึงมีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นใหม่ ส่งผลต่อการทำงานในระดับพื้นที่ที่ชะงัก ต้องรอทีมบริหารท้องถิ่นชุดใหม่ ในการเชื่อมโยงการทำงาน การสร้างความเข้าใจและการเชื่อมโยงแผนพัฒนาระดับพื้นที่
- 5.6 สถานการณ์โรคระบาดของโควิด 19 ส่งผลต่อการดำเนินงานพัฒนาในระดับพื้นที่ จังหวัด และตำบล การจัดประชุม/อบรมการพัฒนาศักยภาพเชิงปฏิบัติการ พื้นที่เป็นไปได้อย่างน้อย ด้วยข้อจำกัดของประกาศมาตรการการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของแต่ละจังหวัด ที่มีการจัดระดับพื้นที่เสี่ยงที่มีความเข้มข้นแตกต่างกัน ทำให้สำนักงานภาคร่วมกับคณะทำงานจังหวัด/กลไกระดับพื้นที่ ไม่สามารถดำเนินการตามกระบวนการและแผนงานในระดับพื้นที่ได้อย่างราบรื่น ทำให้การส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานไม่สามารถดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพหรือไม่สามารถปฏิบัติงานในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ ไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

6. ข้อเสนอแนะ/แนวทางแก้ไข

- 6.1 การประสานและแสวงหาความร่วมมือจากภาคีด้านงานวิชาการ ประสานความร่วมมือกับภาคีพัฒนาเพื่อจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับตำบล สนับสนุนกระบวนการในการพัฒนาและการจัดทำแผนพัฒนาที่มีความจำเป็นมาก สนับสนุนให้มีความครอบคลุมเป็นกลไกทุกระดับ
- 6.2 สนับสนุนการจัดทำบันทึกความร่วมมือ การร่วมการดำเนินงานเชิงนโยบายในระดับวาระร่วมระดับจังหวัด ให้ทุกภาคส่วนมองเห็นเป้าหมายร่วมกัน
- 6.3 มีการหมุนเวียนการศึกษาดูงานพื้นที่ต้นแบบ ระดับกลุ่มจังหวัดหรือระดับโซน เพื่อทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองทัศนคติ และการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการไปศึกษาพื้นที่ต้นแบบร่วมกัน เพื่อให้เกิดการสั่นไหวของความรู้มากขึ้น